

УДЗЯЧНАСЦЬ НАСТАЎНІКУ

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

Творчасць Т. Шаўчэнка была для Купалы ўзорам мужнасці ў барацьбе супраць царскага самаўладства, супраць сацыяльнага і нацыянальнага ўціску. Песня вялікага Кабзару давала Купале рашучасці, у прыватнасці, ва ўмовах сходу рэвалюцыйнага істотна не адступіла ад высокага грамадзянскага ідэалаў служэння роднаму народу, адстаіваючы прыналежнасць да прадзівага і савабоднага мастацтва.

Недзярма ўжо тады, у першыя гады літаратурнай дзейнасці Я. Купалы, яго ім'я часам супастаўлялася з імем Т. Шаўчэнка. Так, у Я. Самойлава ў «Мінімуме кур'ера» (1908, № 112) ў рэцэнзіі на творы нашага народнага паэта пісаў:

«Няхай ён будзе для беларусаў тым, чым быў Шаўчэнка для Украіны! Пажалаем яму творчых сіл для новых песень і паэмаў, якіх не магло шырокаму распаўсюджанню самага першага выпуску твораў наш прапавідаў беларускага паэта... Прыпадзе лепшыя часы, і за подзвіг яго родны народ заплаціць яму сваёй лепшай удзячнасцю — бюстсерце».

Гэтыя часы «бюстсерца» іскрай для прапавідаў народа, аб якіх Купала марыў, у першы «Піямні» Т. Шаўчэнка і за якіх ён змагаўся ў шматлікіх творах з усім запалам свайго сэрца, прышлі пазней перамогі Вялікага Кастрычніка. Няхай творчасці нашай, сацыяльна-рэвалюцыйнай, сацыяльна-рэвалюцыйнай і інтэлектуальнай, на франтах грамадзянскай вайны, мабілізаваў усе сілы на гаспадарства і культурнае будаўніцтва. Незабыўны час усенароднага прапавідаў, гераічных спраў па паводзе сацыялістычнага грамадства. Жыццё савабоднага народа жыццё ў багатай і магутнай талент Я. Купалы і дало пасту магчымасці ўзняцца да вершыняў сваёй творчасці. Такія творы Я. Купалы, як «Арляніята», «Дзве сястры», «Сынодзіст, вёска, з яснай явью», «Дыктатура працы», «На радок Архыя», вершы льюцца са свабоды, былі яркім сведчаннем таго, што творчасць жыццё паэта было неадлучна ад жыцця савабоднага народа. Натхненіе, пільнае творчасці, на карысць сацыялістычнай барацьбы зрабіла інакшаналежнага паэта Я. Купала адным з самых вядомых паэтаў Савабоднага Саюза.

І ў пасляваўражэнні тады ў выказванні прыхільнікаў Купалы прадказвалі жыццё падказаным самим жыццём паралель Я. Купала — Т. Шаўчэнка. Так, А. В. Луначарскі ў «Ізабестях» 15 мая 1930 г. пісаў: «Бацькам новай беларускай літаратуры, якая беларусі не дарэмна прапавідаваў у Шаўчэнка і па сутнасці яго паэзіі і па роў, якую ён аднавіў у іх роднай літаратуры, з'яўляецца, безумоўна, Янка Купала».

Гэтая высокая і добрызначная ацэнка ролі і значнасці творчасці Я. Купалы была дадана вядомым савабодным крытыкам у сувязі са святкаваннем дванадцятгадовага юбілею творчасці нашага народнага паэта. Але гэта не юбілейная ацэнка, яна дакладная і справядлівая па сутнасці.

Мы ўжо зазначалі, што ў сваёй ранняй першай, прысвечанай Т. Шаўчэнку, Я. Купала дадаваў з таго, што, не звязваючы на розніку рагаты і забароны, украінскі народ знаходзіў магчымасць ушаноўваць памяць свайго выдатнага песнера. Наколькі небяспечна было ў той час пісаць праўдзінна пра Шаўчэнка, вядома, хоча бы з таго, што ў Купале, які святаваў выдатнага паэта, аб беларусі быў пісанні разам з Я. Коласам і П. Броўкам артыкул у «Звяздзе» (1938, № 200). У пачатку наступнага года Я. Купала ў складзе беларускай дэлегацыі з вялікім задавальненнем прыняў удзел у святкаванні юбілею беларускага грамадзянскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна адбылася літаратурная чатыры, прысвечаная стагоддзю з дня смерці Тараса Шаўчэнка.

З дакладам «Т. Р. Шаўчэнка і беларуская літаратура» выступіў вядомы беларускі літаратурны крытык А. Лойка. Кандыдат філалагічных навук дацэнт В. Захарав зрабіў даклад на тэму «Фальклічныя элементы ў творчасці Т. Шаўчэнка».

Пытанню «Шаўчэнка і замежныя славянскія літаратуры» прысвечаны даклад кандыдата філалагічных навук дацэнта В. Шмафеева.

25 выкладчыкаў і студэнтаў выязджалі на Мінскі аўтамабільны завод, дзе правалі гутаркі з работнікамі аб жыцці і творчасці вялікага Кабзару.

Л. АКАЛОВІЧ.

У чытальнай зале бібліятэкі цалюзна-папярэга каміната «Грой працы» ў Добрушы ўстаноўлена стэнд, які расказвае аб жыцці і творчай дзейнасці вялікага Кабзару.

Калекцыя мастацкай самадзейнасці Добрушы рыхтуюць кніжарт, прысвечаны памяці Тараса Шаўчэнка. Будучы чытацтва творы паэта, выкарыстоўваюць і яго словы.

Драматичныя калектывы (кіраўнік А. Наводарска) рыхтуюць урывак з п'есы «Назар Стадоля».

А. КУРЛОВІЧ.

«Літаратура і мастацтва» — орган Міністэрства культуры і праваўнага Саюза пісатэлей РСФСР, Мінск

АТ 00112

ваіні шаўчэнкаўскага юбілею ў Кіеве. Там ён выступіў з прамовай на ўрачыстым пасаджэнні, у якой сказаў:

«Нам, беларусам, асабліва родна і дорага гэта неўміручае імя. Доля нашага народа была сцяна звязана з доляй Украіны, тамсама як і з доляй вялікага, братняга нам, рускага народа. Тамсама, як і ўкраінскі народ, стаіў наш народ пад ярмом польскай паншчы і царызму. Тамсама ладзіў наш народ на сваёй зямлі, як пакінулі і іншыя прыгнечаныя царызмам народы».

Ва ўмовах царскага прыгнечання крыватай песня Шаўчэнка была пад забаронай. Карніным чынам становіцца змянілася пры Савабоднай уладзе. Пра гэта Я. Купала гаварыў так:

«Вялікае Кастрычніцкае рэвалюцыя дала магчымасць усім народам Савабоднага Саюза пазнаць глыбіню і прыгожасць паэзіі генаўнаша Шаўчэнка ва ўсёй яе пашыры. Яго паэзія стала усенародна-любимай ва ўсіх кутках Савабоднага Саюза. На нашай беларускай зямлі Тарасова песня гучыла на поўны голас. Нашы паэты вучыліся на ёй ўзорам, любілі яе і шанувалі. Яны далі нашаму народу магчымасць пазнаць яе сілу і красу на беларускай мове».

У гэтай сувязі неабходна адзначыць, што калі ў нас рыхтавалася юбілейнае выданне «Кабзару» на беларускай мове, дык Я. Купала прыладзіў савабодны ўдзел у пераказе творчых Тараса Шаўчэнка ў рэдагаванні пераказчыкаў Купалы вельмі пачэснае, якое ставіцца да гэтай працы, і яго пераказчыкаў пазі і вершаў «Кабзар», «Тарасова», «Тарасова нон», «Гайдамакі», «Сон», «Кабзар», «Знавадзе», «Ай вы, думы, мае думы», «Думка» («Нашто чорныя мне бровы»).

Я. ШАРАХОЎСКІ.

Расце, развіваецца...

Творчасць Шаўчэнка ў Беларусі вельмі папулярна. Яшчэ да Кастрычніка ўнікалі і паспяховы развіццё ў нашым дзі беларускае шаўчэнкаўства.

Першыя зметкі і водгукі беларускай літаратуры аб украінскім Кабзару мелі эпізодычны характар. Другаваліся яны яшчэ пры жыцці Шаўчэнка, і тамсама ў другой палавіне XIX ст. у польскай і рускай прэсе, бо ў той час беларускіх выданняў не было. Звартае на сабе ўвагу зметка Рамуальда Пабярэзскага «Жыццё і творчасць Тараса Шаўчэнка» ў 1844 г. ў польскай газеце «Tygodnik Petersburski».

Пабярэзскі вядомы як беларускі літаратар, рэдактар і выдаўца некаторых польскіх кніг, якія выходзілі ў Расіі. Ён быў асабіста знаёмы з Шаўчэнкам, якому выказаў да яго паэты і мастака. Памяненую зметку Пабярэзскі напісаў з прычыны выхаду ў свет альбому афортаў «Жыццё і творчасць Тараса Шаўчэнка» ў 1844 г. у польскай газеце «Tygodnik Petersburski».

Р. Пабярэзскі пачынае характарыстыку Т. Шаўчэнка, які «выдзіраў з рускай і маляўскай літаратуры пісьменніка, якому на Украіне вядома «плач і імем Кабзару, або народнага паэта». Ён жа «вызначнае творчай здольнасцю» і як мастак, перадаючы сілы з жыцця украінскага народа. Творы Шаўчэнка «заслужаваюць самай высокай пахвалы і пераважна нашых мастакоў».

Спецыяльныя артыкулы беларускіх літаратараў пра украінскага Кабзару з'явіліся ў пачатку нашага стагоддзя ў беларускай прэсе «Наша міла» Шмат надрукавана такіх артыкулаў, прысвечаных жыццю і творчасці Шаўчэнка, у 1911 і 1914 гг. — у сувязі з юбілейнымі датамі Кабзару. З іх, уласна, і пачынаецца гісторыя беларускае шаўчэнкаўства.

У артыкулах «Нашай німы» часта гаварылася, чаму украінскі Кабзар дарагі і бліскі беларусаму народу. «Нам, беларусам, Шаўчэнка тым дорага, — адзначалася ў адным з іх, — што ён ужо больш як паўстагоддзя выказаў тую думку, якімі мы няёмкім жыццём. Не адзі з нас прычынуе, чытаючы «Кабзару». Шаўчэнка нам паказвае, як іці. Дык няхай жа словы Шаўчэнка будучы і для нас, беларусаў, падмогай у змаганні жыцця».

Прагрэсіўныя беларускія пісьменнікі і літаратуразнаўцы, разумеючы вялікую грамадскую ролі творчасці украінскага паэта-рэвалюцыянера, заклікалі свой народ чытаць «Кабзару» і павяжаць яго аўтара як бацьку. Гэтую думку выказаў Янка Купала ў першым 1913 г. «Піямні Шаўчэнка» («Ада гасціна да гасцінаў», а крытыкі і публіцысты — у артыкулах «Нашай німы» Напрыклад, Лявон Гмырка пісаў: «Шаўчэнкаўскае «Кабзару»... кожны сявабоды беларус павінен прычытаць; трэба, каб вялікі украінскі паэт паўстаў стаў і на нашым мільні, як гэта жадае ў сваім вершы Я. Купала».

У 1914 г. у сувязі са стагоддзем з дня нараджэння Т. Шаўчэнка значна актывізавалася вывучэнне яго жыцця і творчасці беларускімі літаратарамі. З прац гэтай часу асабліва месца займаюць артыкулы Максіма Багдановіча і Рамуальда Зямкевіча.

З прац Багдановіча, прысвечаных украінскай літаратуры, першае месца займаюць артыкулы пра Кабзару: «Краса і сіла. Опыт исследования стиха Т. Г. Шевченко» і «Памяти Т. Г. Шевченко». Трэба адзначыць, што Багдановіч не пазбываў публічна выступіць у абарону паэта-рэвалюцыянера ў перыяд, калі царызм сурова забараняў ушаноўваць яго памяць.

М. Багдановіч адначасна «неслаўны крыві», якія набылі царызм украінскаму народу. Аналізуючы паэзію Кабзару, ён падкрэсліў перш за ўсё яе савабодна-абмалова сацыяльна-палітычны характар выступлення.

Праца Р. Зямкевіча была аублі-

у трыголі Я. Коласа «На ростанях» вельмі добра адлюстравана рэвалюцыйная паэзія 1905 — 1907 г. на Палесці, у прыватнасці ў Пінску. Але ў Пінскім краязнаўчым музеі да гэтага часу спецыяльнай экспазіцыі, прысвечанай рэвалюцыйнаму мінула-

му», «На вясенню памяць Катлярэўскаму» і іншым з'яўляюцца ўзорам пераказчыкаў мастацтва.

Апроч таго, Я. Купала палічыў сваім пачэсным абавязкам сустрачы змянінальнае шаўчэнкаўскае дату шчырым дарам свайго сэрца — пазмай «Тарасова доля», у якой унёсены пачэснымі словам расказаў пра жыццё і творчы пошукі вялікага Кабзару. Пазма вызначае гістарычным у характарыстыцы тагачаснай эпохі і біяграфіі самога паэта, прасякнута эпічным дыхаманем шырокіх украінскіх стнаў з Дняпром і палямі, беларускіх абсаджаных прысадамі, гасцінаў і гаманлівых бароў.

У інтанацыі, у рытмічным малюнку, у пачэснымі вобразамі яна блізка шаўчэнкаўскай паэзіі, і гэта зраблена наўмысна, каб чытач у пазме адчуў сапраўднага Шаўчэнка з яго сялянска-прыгоннай доляй і вольналюбавівай пэсівай, з яго праіснасці з прамышленымі бруканіямі на свеце, з яго пашанай да пераважных людзей і наўмыснае царскіх службаў. І можа таму так праймае гучаць разкі паэты, што праходзіць праз яе ачуальнае паралель: у мінулым адна была доля ў беларусі і ўкраінцы, а цяпер Шаўчэнка і Купала».

Пазма пісала ў атмасферы забітага чысця, і таму, мабыць, вельмі закамэрны зворот Купалы да свайго вялікага сабрата ў эпілогу — запрашэнне паглядзець на сённяшняе радасно, роўнае срод роўных Украіну.

І пераказчыкі, і публіцыстычныя выступленні, і пазмай «Тарасова доля» Я. Купала і ад сябе і ад свайго народа выказаў шчырую любоў да вялікага Кабзару.

Я. ШАРАХОЎСКІ.

гэтага ж аўтара і «Пад жыццёвым уяўляем Шаўчэнка» М. Ларчыні ў «Літаратуры і мастацтва».

У шырокім плане ставілася пытанне аб вялікім і пільным уздзеянні Шаўчэнка на беларускую літаратуру.

Вялікую ролі ў вывясненні ўплыву Шаўчэнка на беларускую літаратуру адыгралі выступленні ў Шаўчэнкаўскім пленуме праўдзі Саюза савабодскіх пісьменнікаў РСФСР у Кіеве ў маі 1939 г. Яны Купала і Якуба Коласа. У іх выступленнях асветлены прычыны папулярнасці Шаўчэнка срод беларускага народа і яго ўздзеянне на фальклір літаратуры Беларусі.

«Доля нашага народа», — гаварыў Янка Купала, — была сцяна звязана з доляй Украіны, тамсама як і з доляй вялікага, братняга нам, рускага народа... Вось чаму глыбока народнае слова украінскага Кабзару дорага на падхалі прапавідаў масы Беларусі».

Якуб Колас дэталёва спыніўся на гістарычных прычынах, якія абумовілі цесную дружбу і ўзаемаўзаўважэнне беларускага і украінскага народаў. У яго прамове галоўнае ўвага аздавала на ўплыву украінскага Кабзару на пазію Купалы, на яго ўласную творчасць і пазію Паўлюка Труса. Сведчаннем Я. Коласа пазію змаганні адной з першых прычынаў праблемы «Шаўчэнка і Беларусь».

У 1939 г. у газеце «Звязда» былі апублікаваны ўспаміны Змітрага Бядулі «Водгукі кабарскіх струн», у якіх беларускі пісьменнік расказаў аб ізаіна-пафасным уплыве украінскага паэта на яго светапогляд і творчасць. Гэтыя ўспаміны дапаўняюць адзначаную працу Коласа.

У сувязі з 125-годдзем з дня нараджэння Шаўчэнка ў выданні запискі Мінскага педінстытута за 1940 г. апублікавалі артыкул В. Барысенкі «Тарас Шаўчэнка і Янка Купала (Шаўчэнкаўскія матывы ў творчасці Купалы ў дакастрычніцкай перыяд)». Гэтая праца не пазбавіла істотных недахопаў, аднак яна з'яўляецца першым даследаваннем, у якім дастанава грунтоўна асвятляецца ўплыў Шаўчэнка на беларускую літаратуру не ўвогуле, а на творчасць аднаго, найбольш характэрнага ў гэтых адносінах пісьменніка — Янку Купала.

Пачынаючы з 1951 г., у беларускіх шаўчэнкаўскіх намісцішчы новы ўздым. У прыватнасці, з гэтага часу стала больш аб менш сістэматычна і ўсебакова распрацавана праблема «Шаўчэнка і Беларусь».

З вынак 90-годдзя з дня смерці Шаўчэнка Ю. Пшыркоў апублікаваў артыкул у часопісе «Беларусь», дзе зварнаў пытанне аб уплыве украінскага паэта на беларускую літаратуру.

У сярэдзіне 1953 г. у часопісе «Полымя» быў апублікаваны артыкул М. Ларчыні «Янка Купала і Тарас Шаўчэнка». У ім аўтар улічыў і становішча і адукацыйна-палітычны работ на гэтую тэму і больш глыбока высветліў сувязь творчасці Купалы з пазіям Шаўчэнка.

Прыкладна тае ж трэба сказаць пра артыкул В. Івашына «Максім Багдановіч аб украінскай літаратуры», апублікаваным у «Полымі» ў першай палавіне 1954 г., а тамсама аб артыкулах Н. Лапідуша «М. Багдановіч і Т. Шаўчэнка», змешчаным ва «Учэбных записках» Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна.

Увосені 1958 г. у часопісе «Полымя» выступіў са змястоўным артыкулам «Тарас Шаўчэнка і Беларусь» літаратуразнаўца С. А. Александравіч. Нашымі літаратарамі напісана багата і такіх прац, у якіх зрапанаюцца або ставіцца іншыя пытанні і праблемы шаўчэнкаўства.

Беларускае шаўчэнкаўства на працягу свайго паўстагоддзя развіцця дасягнула значных поспехаў перш за ўсё ў распрацоўцы складанай і важнай праблемы ўплыву украінскага Кабзару на беларускую літаратуру і народна-песенную творчасць.

П. АХРЫМЕНКА.

На ўважэнне развіцця шаўчэнкаўства ў Беларусі — пераказчыца сведчанне не толькі велізарнага значнасці Шаўчэнка як пісьменніка, але і непарушнай братняй дружбы і ўзаемападтрымкі украінскага і беларускага народаў.

Новая экспазіцыя ў музеі

му, не было. Гэты недахоп навуковаму супраціўніку музея ліквідавалі. Нядаўна тут створана цікавая экспазіцыя. Срод матэрыялаў — паведанні аб забастоўках рабочых галоўных майстэрняў чыгуначна ў Пінску 2 студзеня 1905 г., абінваўчы акт супраць пінскай групы РСДРП, якая



У навуковай бібліятэцы Харкаўскага дзяржаўнага ўніверсітэта з'яўляюцца рэдкія выданні твораў Т. Шаўчэнка. Сярод іх — зборнік «Новае вершы Тараса Шаўчэнка», выданы ў Лейпцыгу ў 1859 г. першае выданне пазмай «Гайдамакі» ў Пецярбургу, двухтомны збор твораў паэта, выпушчаны ў Празе ў 1876 г. Работнікі бібліятэкі рыхтуюць выставку старых і рэдкіх выданняў Т. Шаўчэнка.

На здымку: вучоны сакратар бібліятэкі В. Мазманіс (злева) і загадчык аддзела рэдкіх кніг В. Харчанка падбіраюць літаратуру для экспазіцыі.

Фота Е. Андрэева. Фотарэка ТАСС.

гэтага ж аўтара і «Пад жыццёвым уяўляем Шаўчэнка» М. Ларчыні ў «Літаратуры і мастацтва».

У шырокім плане ставілася пытанне аб вялікім і пільным уздзеянні Шаўчэнка на беларускую літаратуру.

Вялікую ролі ў вывясненні ўплыву Шаўчэнка на беларускую літаратуру адыгралі выступленні ў Шаўчэнкаўскім пленуме праўдзі Саюза савабодскіх пісьменнікаў РСФСР у Кіеве ў маі 1939 г. Яны Купала і Якуба Коласа. У іх выступленнях асветлены прычыны папулярнасці Шаўчэнка срод беларускага народа і яго ўздзеянне на фальклір літаратуры Беларусі.

«Доля нашага народа», — гаварыў Янка Купала, — была сцяна звязана з доляй Украіны, тамсама як і з доляй вялікага, братняга нам, рускага народа... Вось чаму глыбока народнае слова украінскага Кабзару дорага на падхалі прапавідаў масы Беларусі».

Якуб Колас дэталёва спыніўся на гістарычных прычынах, якія абумовілі цесную дружбу і ўзаемаўзаўважэнне беларускага і украінскага народаў. У яго прамове галоўнае ўвага аздавала на ўплыву украінскага Кабзару на пазію Купалы, на яго ўласную творчасць і пазію Паўлюка Труса. Сведчаннем Я. Коласа пазію змаганні адной з першых прычынаў праблемы «Шаўчэнка і Беларусь».

У 1939 г. у газеце «Звязда» былі апублікаваны ўспаміны Змітрага Бядулі «Водгукі кабарскіх струн», у якіх беларускі пісьменнік расказаў аб ізаіна-пафасным уплыве украінскага паэта на яго светапогляд і творчасць. Гэтыя ўспаміны дапаўняюць адзначаную працу Коласа.

У сувязі з 125-годдзем з дня нараджэння Шаўчэнка ў выданні запискі Мінскага педінстытута за 1940 г. апублікавалі артыкул В. Барысенкі «Тарас Шаўчэнка і Янка Купала (Шаўчэнкаўскія матывы ў творчасці Купалы ў дакастрычніцкай перыяд)». Гэтая праца не пазбавіла істотных недахопаў, аднак яна з'яўляецца першым даследаваннем, у якім дастанава грунтоўна асвятляецца ўплыў Шаўчэнка на беларускую літаратуру не ўвогуле, а на творчасць аднаго, найбольш характэрнага ў гэтых адносінах пісьменніка — Янку Купала.

Пачынаючы з 1951 г., у беларускіх шаўчэнкаўскіх намісцішчы новы ўздым. У прыватнасці, з гэтага часу стала больш аб менш сістэматычна і ўсебакова распрацавана праблема «Шаўчэнка і Беларусь».

З вынак 90-годдзя з дня смерці Шаўчэнка Ю. Пшыркоў апублікаваў артыкул у часопісе «Беларусь», дзе зварнаў пытанне аб уплыве украінскага паэта на беларускую літаратуру.

У сярэдзіне 1953 г. у часопісе «Полымя» быў апублікаваны артыкул М. Ларчыні «Янка Купала і Тарас Шаўчэнка». У ім аўтар улічыў і становішча і адукацыйна-палітычны работ на гэтую тэму і больш глыбока высветліў сувязь творчасці Купалы з пазіям Шаўчэнка.

Прыкладна тае ж трэба сказаць пра артыкул В. Івашына «Максім Багдановіч аб украінскай літаратуры», апублікаваным у «Полымі» ў першай палавіне 1954 г., а тамсама аб артыкулах Н. Лапідуша «М. Багдановіч і Т. Шаўчэнка», змешчаным ва «Учэбных записках» Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна.

Увосені 1958 г. у часопісе «Полымя» выступіў са змястоўным артыкулам «Тарас Шаўчэнка і Беларусь» літаратуразнаўца С. А. Александравіч. Нашымі літаратарамі напісана багата і такіх прац, у якіх зрапанаюцца або ставіцца іншыя пытанні і праблемы шаўчэнкаўства.

Беларускае шаўчэнкаўства на працягу свайго паўстагоддзя развіцця дасягнула значных поспехаў перш за ўсё ў распрацоўцы складанай і важнай праблемы ўплыву украінскага Кабзару на беларускую літаратуру і народна-песенную творчасць.

П. АХРЫМЕНКА.

На ўважэнне развіцця шаўчэнкаўства ў Беларусі — пераказчыца сведчанне не толькі велізарнага значнасці Шаўчэнка як пісьменніка, але і непарушнай братняй дружбы і ўзаемападтрымкі украінскага і беларускага народаў.

У дарослага — сямігадзінны рабочы дзень.

(Заканчэнне. Пачатак на 2-й стар.)

Работнікі Беларускага навукова-даследчага санітарнага інстытута абследавалі 500 вучняў школы Мінска і Гродна. Яны ўсталявалі, што 36 працэнтаў вучняў аўсім не былі нават на паветры (пераходы ў школу і са школы не ўлічваюцца), 19 працэнтаў адводзілі на гэта менш гадзін. Атрымліваецца, што са сутнасці больш палавіны ўсёх вучняў на вуліцы амаль не бывае.

Увядзенне новай навучнай праграмы, навучальных планаў, які з'яўляюцца настаўнікам, не вырашаюць праблемы перагружэння і ўпарадкавання рэжыму ў школе. Неявілае скарачэнне праграм па асобных прадметах нічога не дало. Трэба, каб Міністэрства асветы БССР ішч раз і грунтоўна перагледзела праграмы, каб у іх не было перагружэння.

Але ў Міністэрстве аўсім іншая думка. — Перагружэнні ў праграмах фактычна няма, — гаворыць міністр І. Любышын. — Проста ў школах няма кантролю за рэгламентам хатніх заданняў. Другое, не столькі вучні перагружаны, колькі яны самі лічаць, што гэта так. А настаўнікі не разбіваюць гэтых поглядаў.

У пытанні ў Міністра, ці можна яшчэ скарачыць гадзіны. — Не, — адказвае І. Любышын, — нехта. Мы зрабілі ўсё, што толькі можна было. Калі стаць на шлях далейшага скарачэння, дык у велькіх будучы сур'ёзных недахопах, і яны не здолеюць паступаць у вышэйшыя навучныя ўстановы.

Я задаю міністру трэцяе пытанне: хіба можна лічыць нормальным тое, што вучыцца амаль не мае часу адпачыць, выйсці на вуліцу? — А там і яшчэ няма часу рабіць, — гаворыць І. Любышын. — Такі аліччанык яму зусім не патрэбны. Дзіця павіна быць увесь час занята, імяна на гэта мы аргументам школы.

Ці мае рацыю, міністр? Па-мойму, не. Праўда, у мінулым годзе Міністэрства збірала на раду настаўнікаў-прадметнікаў, і тым сапраўды гаварылі, што ўсё скарачана да мінімуму. Але хачелася б ведаць: які літаратар, фізік ці гісторык скажа, што па яго прадмету праграмы велькія? Натуральна ўвядзі адпаведна. Значыць, тут патрэбна нейкі іншы

спадарожніца

з прапагандыстамі кнігі Украіны

Гомельскі аблкігандаль спадарожніца з работнікамі кніжнага гандлю Чарнігаўскай вобласці.

Надаўна мы падводзілі вынікі гэтага спадарожніца за мінулы год. У Гомельскай вобласці з Украіны. Намеснік ды